

Юридичні науки

Безрук Ганна Вадимівна

студент

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Карагодін Юрій Сергійович

студент

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

**ФОРМИ І МЕТОДИ РОБОТИ КОМІТЕТІВ ВЕРХОВНОЇ РАДИ
УКРАЇНИ: АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ТА ПРОБЛЕМИ
ФУНКЦІОНУВАННЯ**

Анотація. У цій статті аналізується така організаційна складова Верховної Ради України, як комітет. Його розгляд відбувається в аспекті розподілу форм та методів діяльності, а також напрямку роботи та компетенції.

Ключові слова: форми, методи, комітет, Верховна Рада України, регламент, функції, орган, повноваження.

Постановка проблеми. Парламент України крім представницької функції має забезпечувати ефективний розвиток суспільних відносин у всіх галузях державного, соціально-економічного й культурного розвитку. Конституція покладає на нього здійснення найважливіших функцій з управління цими сферами. Для вирішення завдання поєднання представництва з прийняттям належних рішень створюються структурні підрозділи — комітети Верховної Ради України. Вони не виступають самостійними органами державної влади, а є лише внутрішніми, робочими органами Верховної Ради. Перелік комітетів, функціональна спрямованість їх діяльності визначаються з урахуванням вимог законодавчих актів,

актуальності проблем державного, господарського, соціально-культурного будівництва, внутрішньо організаційної необхідності.

Питання вивчення форм і методів діяльності комітетів Верховної Ради України є досить актуальним на шляху до повного, всебічного та деталізованого вивчення всього механізму функціонування Парламенту.

Аналіз публікацій, у яких започатковано розв'язання даної проблеми. Питання дослідження форм та методів роботи комітетів Верховної Ради України на сьогоднішній день є досить актуальним та дискусійним. Існує низка правових позицій з цього приводу. Так, вивченням цієї тематики займалися багато науковців, зокрема: А.М. Колодій, А.Ю. Олійник ті інші.

Мета статті полягає у дослідженні форм та методів роботи, які використовують у своїй діяльності комітети Верховної Ради України, а також у висвітленні механізму співпраці усіх ланок їх організаційної роботи.

Виклад основного матеріалу. Згідно із Законом «Про комітети Верховної Ради України» основними напрямками діяльності комітетів є законопроектна, організаційна та контрольна функції. Для реалізації зазначених функцій комітети наділені відповідною компетенцією. Так, статтями 15-33 зазначеного закону встановлюються повноваження стосовно здійснення законопроектної роботи; отримання інформації; права щодо участі у призначенні, звільненні, затвердженні та наданні згоди на призначення посадових осіб Верховною Радою України; участі у призначенні всеукраїнського референдуму, призначенні виборів Президента України, органів місцевого самоврядування; участі у формуванні порядку денного; розгляді звернень; наданні відповідей на депутатські запити; участі у міжпарламентській діяльності; аналізу практики тощо. Права та обов'язки, закріплені в законі, знаходять свою

деталізацію в Регламенті Верховної Ради України, шляхом конкретизації завдань і ролі комітету у певних процедурах діяльності парламенту [3].

Для реалізації своїх функцій та повноважень комітети використовують організаційну та матеріально-технічну форму діяльності. Прийняті рішення мають обов'язковий характер для самої Верховної Ради України. У той же час закон окреслює рішення, прийняті комітетом [1] й відносить до них: рішення — з питань, що стосуються організації роботи комітетів; рекомендації — щодо контрольної діяльності; щодо осіб, які пропонуються для обрання, призначення, надання згоди на призначення чи звільнення; щодо результатів слухань у комітетах; висновки — у випадках, передбачених законом чи Регламентом Верховної Ради України (переважно щодо законопроектів і проектів інших актів, внесених суб'єктами права законодавчої ініціативи).

Рекомендації комітетів підлягають обов'язковому розгляду державними органами та їх посадовими особами, органами місцевого самоврядування та об'єднаннями громадян, підприємствами, установами і організаціями. Про результати розгляду та вжиті заходи повинно бути повідомлено комітетам у встановлений ними строк [2].

До організаційних форм належать засідання комітетів та підкомітетів, виступи з доповідями й співповідями на сесії, робота робочих груп, персональна діяльність голови, першого заступника та заступників, секретаря, членів комітетів, «круглі столи» і конференції, робота секретаріату, слухання у комітетах, робота на місцях окремих членів комітетів, їх груп. Основна організаційна форма роботи комітетів — засідання, які є правомочними, якщо на них присутня більш як половина від затвердженого складу комітету. Засідання проводяться відкрито і гласно, крім випадків, коли за рішенням комітету проводиться закрите засідання. Засідання скликає голова на підставі затвердженого комітетом плану роботи, доручення Верховної Ради України чи її Голови або за власною

ініціативою [1]. Голова комітету зобов'язаний скликати засідання комітету, якщо на цьому наполягає не менше третини членів комітету. За результатами розгляду питань на засіданнях комітетів рішення приймаються більшістю голосів від присутніх. Спільні засідання комітетів скликаються за ініціативою відповідних комітетів або за дорученням Верховної Ради України. Спільні засідання веде один із голів цих комітетів за взаємною згодою. За дорученням Верховної Ради України або Голови Верховної Ради України такі засідання можуть вести відповідно Голова Верховної Ради України або його заступники. Голосування з обговорюваних на спільному засіданні питань проводяться окремо кожним комітетом.

Комітети мають право запрошувати на своє засідання Першого віце-прем'єр-міністра України, віце-прем'єр-міністрів України, міністрів, керівників інших державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, об'єднань громадян, а також їх посадових і службових осіб, отримувати від них необхідні для розгляду питань порядку денного роз'яснення. Для обговорення проектів найважливіших законодавчих актів, з'ясування ефективності реалізації прийнятих законів та інших рішень парламенту проводяться слухання у комітетах Верховної Ради України, метою яких є отримання всебічної інформації щодо питань, які розглядаються комітетом, їх детальне вивчення та обговорення, залучення громадськості до участі у визначенні політики держави, розбудови демократичного суспільства. Слухання проводяться в сесійний період у дні тижня, що відводяться для роботи в комітетах. Останні приймають рішення про тему, день та час проведення слухань, як правило, не пізніше ніж за 30 днів до їх проведення.

У рішенні про проведення слухання визначаються особи, відповідальні за організацію їх підготовки та проведення, доповідачі з питань, що розглядатимуться, та порядок висвітлення в ЗМІ;

повідомляються учасники слухань про дату слухань, місце їх проведення та питання, що вносяться на обговорення, не пізніше як за тиждень до початку їх проведення. Слухання в комітетах можуть проводитися за взаємною згодою комітетів на їх спільному засіданні, якщо питання, що пропонується для слухання, стосується предмета відання кількох комітетів. Комітети, що проводять слухання, визначають приміщення для їх проведення, список запрошених осіб, регламент та черговість виступів учасників слухань. Не пізніше ніж за 3 дні до їх проведення надаються членам комітету аналітичні та довідкові матеріали з питань, що розглядатимуться [2]. Інші учасники слухань у комітеті, як правило, отримують відповідні матеріали під час реєстрації. Під час проведення слухань кожен член комітету має право ставити запитання доповідачам та одержувати на них відповіді.

Слухання не можуть бути припинені, поки всі бажаючі члени цього органу не скористаються правом на виступ. Слухання проводяться, як правило, у межах одного робочого дня. Пропозиції про проведення слухань з питань, які вже були предметом обговорення, можуть бути внесені не раніше ніж через півроку після проведення попередніх слухань. На засіданні комітету ведеться протокол і стенограма засідання. Вони є офіційними документами, що підтверджують процес обговорення і прийняття рішення, висновку, рекомендації комітету.

Організаційними методами діяльності комітетів є планування, вироблення рішень, координації, метод контролю та інформаційного забезпечення. Комітети планують проведення засідань комітету, його структурних підрозділів, перелік питань, які потрібно розглянути, контрольну діяльність, складають плани-графіки роботи над законопроектами тощо.

Персональну відповідальність за складання і реалізацію планів несе голова комітету. Розклад засідань комітету не менш як на двотижневий строк складається головою комітету з урахуванням доручень парламенту,

його Голови, стану підготовленості питань до розгляду і затверджується на засіданні комітету [1].

Метод вироблення рішень передбачає прийняття належних рішень комітетом з дотриманням відповідної процедури. Особливість застосування цього методу полягає в тому, що, приймаючи висновки і рекомендації, комітети попередньо розглядають законопроект чи інший акт, який згодом прийматиметься Верховною Радою України. В той же час їх оцінка проекту має тільки рекомендаційний характер.

При роботі над законопроектом комітет набуває статусу координуючого центру як всередині парламенту, так і ззовні. Саме на комітети покладено обов'язок забезпечення злагодженої співпраці всіх учасників законотворчого процесу, урахування можливих пропозицій і альтернатив.

Висновки. Широке коло повноважень дають комітету змогу здійснювати належну координацію діяльності депутатів, представників виконавчої влади, громадських організацій, наукових установ і окремих громадян з метою підготовки якісних, погоджених законопроектів.

Метод контролю виступає як один з найефективніших засобів організації роботи комітету, підкомітетів і окремих їх членів. За його допомогою створюється можливість виявлення порушень виконання, а також їх попередження.

Голова комітету, його заступники і секретар використовують цей метод як для реалізації функцій комітету, так і для здійснення керуючого впливу, спрямованого на забезпечення діяльності комітету у режимі законності, дисципліни та відповідальності.

Метод інформаційного забезпечення діяльності передбачає належне інформаційне забезпечення комітету, оскільки для ефективною реалізації ним своїх функцій потрібна статистична, науково-практична, аналітична інформація. Використання всіх можливих потоків інформації, ресурсів

Національної парламентської бібліотеки, звернень громадян тощо впливає на якісний бік законопроектів, які готуються у комітеті.

Таким чином, у даній роботі було проаналізовано форми та методи діяльності комітетів Верховної Ради України. Наразі спостерігається значне зменшення їх кількості порівняно з минулим роком. Так, Верховна Рада XIII скликання нараховувала 27 комітетів. У IX скликанні ми спостерігаємо 23 [4]. Це явище пов'язане з більш стійким об'єднанням депутатів за напрямками роботи, а також злиття певних галузей, на розвиток яких спрямована їхня діяльність.

Отже, дослідження розвитку організації діяльності комітетів як складової частини єдиного механізму – Верховної Ради України, – є досить актуальним у зв'язку з нестабільністю політичних процесів, великою кількістю реформ та зі зміною державного курсу. Право та законотворча діяльність є досить динамічними, тому нагальним є вирішення існуючих не врегульованих розбіжностей та дослідження нормативної бази, що складає підґрунтя для роботи комітетів Верховної Ради України задля прогнозування перспектив розвитку законодавчого органу в цілому.

Література

1. Про комітети Верховної Ради України: Закон України від 04.04.1995 № 116/95 - ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/116/95-%E2%F0>
2. Про Регламент Верховної Ради України: Закон України від 10.02.2010 № 1861 - VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-17>
3. Форми і методи роботи комітетів Верховної Ради України. URL: <http://radnuk.info/pidrychnuku/482-bydivnutstvo/8949-s-4-----.html>
4. Комітети Верховної Ради України IX скликання: Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/site2/p_komitis

5. Про тимчасові слідчі комісії: Закон України від 19.12.2019 № 400 - IX.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/400-20>